

- Kuiken, F. & A. van Kalsbeek (2014). “Taalbeleid en wetenschappelijk onderwijs, in het bijzonder aan de Universiteit van Amsterdam”. In: *Dutch Journal of Applied Linguistics*, 3 (2), p. 155-170.
- Meeteren, M. van (2015). *Determinanten van succesvol taalleren. Onderzoek naar de voorspellers van studiesucces bij eerstejaars studenten Taal- en letterkunde*. Amsterdam: UvA.
- Meuffels, B. (2012a). ‘Pilot diagnostische toets schrijfvaardigheid geschiedenis. Enkele psychometrische gegevens’. Amsterdam: UvA (intern rapport).
- Meuffels, B. (2012b). ‘Pilot diagnostische toets schrijfvaardigheid Media en Cultuur’. Amsterdam: UvA.
- Meuffels, B. (2013). ‘Pilot diagnostische toets schrijfvaardigheid theaterwetenschappen. Enkele psychometrische gegevens’. Amsterdam: UvA (intern rapport).
- Meuffels, B. (2014). ‘Pilot diagnostische toets schrijfvaardigheid Media en Cultuur. Concurrente validiteit’. Amsterdam: UvA.
- Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren (2015). *Vaart met taalvaardigheid. Nederlands in het hoger onderwijs*. Den Haag: Nederlandse Taalunie.

Ronde 6

François Staring
Vrije Universiteit Brussel
Contact: Francois.Staring@vub.ac.be

Met of zonder Engels door het hoger onderwijs: even taalvaardig aan de finish?

Zoals vastgelegd in de *Europese Culturele Conventie* van 1954, houdt de Europese Raad zich via de Taalbeleidswaardigheidsdivisie in Straatsburg en het in 1995 opgerichte Europees Centrum voor Moderne Talen in Graz inmiddels al meer dan vijftig jaar bezig met de promotie van meertaligheid (Europese Unie 2001: 2; Martyniuk 2008: 16). Om dat uitgesproken doel van meertaligheid bij elke Europese burger te bereiken, is het ontwikkelen en aanreiken van betere leermethodes voor taalverwerving, zoals CLIL (*Content and Language Integrated Learning*) dan ook een absoluut speerpunt in de taalpolitiek van de Europese Raad. CLIL betekent: met het oog op impliciete taalverwerving wordt “niet meer de vreemde taal zelf bestudeerd, maar wordt er aan de hand van de vreemde taal gestudeerd, m.a.w. de vreemde taal wordt het studie-instrument om andere dan talige materie te bestuderen” (Van de Craen 2001: 162). De nadruk wordt

hierbij gelegd op de beheersing van de nationale en aangrenzende landstalen alvorens het Engels als *lingua franca* aan te leren (Van de Craen 2001: 164).

De Europese taalbeleidspolitiek berust echter op het subsidiariteitsprincipe. Dat stelt dat elke Europese lidstaat vrij is in de mate waarin zij de Europese aanbevelingen met betrekking tot onderwijs doorvoert. Dat heeft ertoe geleid dat de aanbeveling van Europa om meertaligheid te ontwikkelen bij elke Europese burger, zich in de onderwijspraktijk eerder vertaald heeft in een vorm van tweetaligheid. Naast de eerste landstaal is namelijk vooral het Engels als *lingua franca* prominent aanwezig in de onderwijspraktijk, en dat met name aan hogescholen en universiteiten. Het Bolognadecreet van 1999, dat de Angelsaksische bachelor-masterstructuur in Europa invoerde, heeft deze verengelsing van het hoger onderwijs alleen nog maar versneld (Ruijsendaal 2010: 170; Vandebussche 2006: 10). Tussen 2002 en 2008 verdubbelde het aantal Engelstalige opleidingen aan universiteiten en hogescholen met ruim 168%. En ook tussen 2011 en 2013 kende het aantal volledig Engelstalige opleidingen (42%) en deels Engelstalige opleidingen (19%) nog een opmerkelijke groei (Brenn-White & Van Rest 2012: 7; Brenn-White & Feathe 2013: 4).

Toch bestaan er sterke verschillen in de manier waarop verschillende taalgebieden vreemdetaalonderwijs – ofwel onderwijs in het Engels – ontvangen. Als we bijvoorbeeld kijken naar de taalsituatie binnen het hoger onderwijs in Vlaanderen en Nederland, dan valt in eerste instantie op dat Nederland een veel lakser beleid voert dan Vlaanderen t.a.v. vreemdetaalonderwijs. Ten tweede is ook het Vlaams-Nederlandse taalgedrag erg verschillend. Biedt Nederland namelijk al bijna tien jaar met ruime voorsprong het meeste aantal Engelstalige opleidingen aan in heel Europa, dan volgt België pas op een tiende plaats (Brenn-White & Feathe 2013: 5). Wat betreft de taalattitudes is de houding van Vlaamse en Nederlandse studenten en docenten tegenover de verengelsing van het hoger onderwijs daarentegen over het algemeen positief. Toch staan Vlamingen nog steeds net iets vijandiger tegenover vreemde talen dan Nederlanders (Leest & Wierda Boer 2011; Nederlandse Taalunie 2011; Van Splunder 2010). Naast deze regionale verschillen is er ook nog een groot verschil tussen de verschillende opleidingen zelf. De exacte en economische wetenschappen zijn namelijk veel sterker verengelsd dan de mens- en kunstwetenschappen (Brenn-White & Feathe 2013: 9).

Naast klachten over de mogelijke gevolgen die de verengelsing van het hoger onderwijs met zich mee zou brengen (o.a. kwaliteitsverlies van het onderwijs, functie- en taalverlies van het Nederlands en drempelverhoging voor studenten), laten de media en publieke sfeer steeds vaker verontrustende signalen horen over de slechte Nederlandse taalvaardigheid van de huidige en toekomstige generatie studenten (Berckmoes & Rombouts 2009: 5; Bonset 2010a: 16; Bonset 2010b: 4; De Wachter & Heeren 2011: 3). Bestaat er tussen beide fenomenen echter ook een oorzakelijk ver-

band? Opvallend is dat met de achteruitgang van Nederlandse taalvaardigheid bijna uitsluitend op die van de schrijfvaardigheid gedoeld wordt. Bovendien beperken de empirische studies naar de taalvaardigheid van studenten – die vaak uitspraken doen over alle studenten – zich hoofdzakelijk tot de taalvaardigheid van de instroom. Daarin wordt ook nergens gekeken naar de eventuele invloed van het Engels op de verwerving van een academische taalvaardigheid in het Nederlands (Herelixka & Verhulst 2014: 18). Maar hoe taalvaardig zijn onze eindejaarsstudenten nog in het hoger onderwijs? En heeft het Engels als onderwijstaal een invloed op de ontwikkeling van hun Nederlandse taalvaardigheid?

Om deze vragen te beantwoorden, heb ik, in overleg met de Nederlandse Taalunie (NTU), de Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland (CVN) en diverse experts een exploratief onderzoeksmodel opgezet waarin ik de schrijfvaardigheid van studenten uit twee masteropleidingen van de Vrije Universiteit Brussel (VUB) – één Nederlandstalige ('Rechten') en één Engelstalige ('Geografie') – met elkaar kon vergelijken. De schrijfproducten werden vergeleken op drie aspecten: 'tekstlengte' (het aantal woorden per tekst), 'lexicale rijkdom' (het percentage aan verschillende woorden in de hele tekst) en 'schrijffouten' (onderverdeeld in zeven categorieën). De belangrijkste bevinding uit het onderzoek is dat het aantoonde dat Engelstalig onderwijs de kennis van de moedertaal niet negatief beïnvloedt. Het aantal en de aard van de gemaakte taalfouten zijn daarentegen wel erg verontrustend voor studenten die weldra de arbeidsmarkt opgaan.

In de hoop om de deelnemers van deze sessie te kunnen overtuigen van de nood voor meer onderzoek naar de taalvaardigheid van uitstromende studenten en om ze aan te sporen om nieuwe en verbeterde onderzoeksmodellen te ontwikkelen, zal ik mijn lezing beginnen met een gedetailleerde uiteenzetting en bespreking van de resultaten van dit empirisch onderzoek. Daarbij zullen concrete voorbeelden uit de onderzochte schrijfproducten aan bod komen. Vervolgens leg ik de beleidsaanbevelingen voor die gekoppeld kunnen worden aan de resultaten van dit experiment, in de hoop om achteraf, met de feedback van de deelnemers, tot gezamenlijke standpunten te kunnen komen.

Referenties

- Berckmoes, D. & H. Rombouts (2009). 'Intern rapport verkennend onderzoek naar knelpunten taalvaardigheid in het hoger onderwijs'. Antwerpen: Universiteit Antwerpen.
- Bonset, H. (2010a). "Deel 1. Nederlands in het voortgezet en hoger onderwijs: hoe sluit dat aan?". In: *Levende Talen Magazine*, 3, p. 16-22.
- Bonset, H. (2010b). "Deel 2. Nederlands in het voortgezet onderwijs: hoe sluit dat aan?". In: *Levende Talen Magazine*, 4, p. 4-9.

- Brenn-White, M. & E. Feathe (2013). *English-Taught Master's Programs in Europe: A 2013 Update*. Institute of International Education.
- Brenn-White, M. & E. van Rest (2012). *English-Taught Master's Programs in Europe: New Findings on Supply and Demand*. Institute of International Education.
- Craen, P. Van de (2001). 'Naar een Europese taalpolitiek of taalbeleid als breekijzer'. In: *Handelingen*, 14. Brussel: Koninklijke Zuid-Nederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis, p. 155-165.
- Europese Unie (2001). *The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Straatsburg: Taalbeleidswaardigheidsdivisie.
- Herelixa, C. & S. Verhulst (2014). *Nederlands in het hoger onderwijs. Een verkennende studie naar taalvaardigheid en taalbeleid*. Den Haag: Nederlandse Taalunie.
- Leest, B. & H. Wierda-Boer (2011). *Talen in het hoger onderwijs*. Nijmegen: IOWO.
- Martyniuk, W. (2008). 'CLIL – At the core of plurilingual education?'. In: R. Wilkinson & V. Zegers (eds.). *Realizing Content and Language Integration in Higher Education*. Maastricht: Maastricht University, p. 13-18.
- Nederlandse Taalunie (2011). *Engels in het hoger onderwijs: Rapportage*. Den Haag: Nederlandse Taalunie.
- Ruijsendaal, E. (2010). 'Het Nederlands en het hoger onderwijs'. In: A. Oosterhof, W. Martin, J. Roukens & E. Ruijsendaal (red.). *Het Nederlands in het hoger onderwijs en wetenschap?* Gent: Academia Press, p. 167-175.
- Splunder, F. Van (2010). *English as a Medium of Instruction in Flemish Higher Education. Language and Identity Management in a Dutch-Speaking Context*. Lancaster: Lancaster University.
- Vandenbussche, W. (2006). "Geen Engels, geen diploma? Engels als onderwijs- en onderzoekstaal in onze universiteiten". In: *De Nieuwe Gemeenschap*, 1, p. 11-13
- Wachter, L. De & J. Heeren (2011). *Taalvaardig aan de start. Een behoefteanalyse rond taalproblemen en remediëring van eerstejaarsstudenten aan de KU Leuven*. Leuven: KU Leuven.